

Dóms- og kirkjum. ráðuneytið

Alþingi
Erindi nr. P 136/1286
komudagur 18.3.2009

Minnisblað um greiðsluaðlögun og verkefni sýslumanna.

17. mars 2009.

Í gær komu saman sýslumaðurinn í Kópavogi, sýslumaðurinn á Akranesi, fulltrúi sýslumannsins í Reykjavík, og lögfræðingar frá Tollstjóra og fjármálaráðuneytinu til að ræða greiðsluaðlögun og hlutverk sýslumanna í því ferli. Þessir aðilar voru sammála um að það væri vel framkvæmanlegt að sýslumaður tæki að sér umsjón með greiðsluaðlögun en tóku jafnframt fram að sú tilhögun stingi í stúf við fyrirkomulag annarra úrræða gjaldþrotaskiptalaga. Jafnframt töldu þeir að ódýrara væri ríkið að fela sýslumönnum að annast aðstoð við skuldara í greiðsluaðlögun heldur en að fela það lögmönnum. Töldu þeir heppilegast að fela sýslumanninum í Kópavogi að annast um greiðsluaðlögunina fyrir allt landið. Fram kom að sýslumaðurinn gæti falið þremur starfsmönnum sínum að annast um umsjón með greiðsluaðlöguninni, með því að fela Tollstjóranum í Reykjavík innheimtu vanskila opinberra gjalda sem til meðferðar eru hjá embættinu. Tekið skal fram að um ólöglærða starfsmenn er að ræða.

Eftir fundinn voru settir fram eftirfarandi punktar sem sýslumaðurinn í Kópavogi sendi ráðuneytinu til skoðunar:

„Skv. breytingatillögu allsherjarnefndar er umsjón með greiðsluaðlögun á hendi sýslumanns eins eða fleiri eða annars opinbers aðils, samkvæmt ákvörðun dómsmálaráðherra.

- *Sýslumaður fær skv. þessu hlutverk umsjónarmanns og sinnir því á sama hátt og lögmáður hefði gert. Gjaldþrotalög gilda um starf sýslumanns sem umsjónarmanns. Málsmeðferðarreglur frumvarpsins sýnast geta gilt óbreyttar þó sýslumaður fari með umsjónarmannshlutverkið í stað lögmanna.*
- *Skv. 2. gr. stjórnarsýslulaga gilda þau ekki um nauðasamninga sem þá væntanlega tekur til greiðsluaðlögunar. Ákvarðanir sýslumanns varðandi greiðsluaðlögun sæta því ekki kæru til æðra stjórnvalds, heldur yrði eftir atvikun vísað til héraðsdóms.*
- *Almennar vanhæfisreglur gilda um sýslumann, en þó þarf að tryggja að ef sýslumaður sem er umsjónarmaður hefur til meðferðar aðfarar- eða nauðungarsöllumál á hendur skuldaranum leiði það ekki til vanhæfis.*
- *Samræma þarf málsmeðferðarreglur greiðsluaðlögunar vegna samningskrafna og greiðsluaðlögun fasteignaveðkrafna á íbúðarhúsnæði. Gera má ráð fyrir að algengt verði að fasteignaeigandi þurfi einnig greiðsluaðlögun vegna samningskrafna og því heppilegast að reka þetta sem eitt mál frá upphafi.*“

Ráðuneytið telur mjög mikilvægt að vandað sé til þessarar mikilvægu lagasetningar um greiðsluaðlögun sem margir landsmenn bíða eftir. Ráðuneytið óskaði því eftir stuttri umsögn réttarfarsnefndar um það sem fram kemur í framangreindum punktum.

Hjá réttarfarsnefnd kemur fram að þær reglur sem settar eru fram í lögum um gjaldþrotaskipti byggja á því að sjálfstætt starfandi lögmennt, sem njóta réttinda og bera skyldur eftir sérstökum lögum vinni verk við nauðasamningsumleitarnir og gjaldþrotaskipti eftir sérstökum málsmeðferðar- og siðareglum. Málsmeðferðarreglur gjaldþrotaskiptalaga eru settar upp á þeim grunni að fyrir séu ítarlegar reglur um þá sem sinni þeim störfum umsjónarmanna með nauðasamningum og skiptastjórn gjaldþrota búa og er því ekki verið að taka þær reglur fram í gjaldþrotaskiptalögum þar sem þær er að finna á öðrum stöðum. Er hér um að ræða m.a. reglur lögmannalaga um hværnig lögmennt skulu haga sér í störfum sínum, siðareglur og eftirlit með lögmonnum. Ef aðilum utan lögmannastéttar eru falin þessi verkefni þá skortir þessar reglur því þær eiga ekki við um aðra en lögmennt.

Reglur í gjaldþrotaskiptalögum ná ekki að fylla í þá eyðu sem þá skapast. Stjórnssýslulög gilda ekki svo sem tekið er fram í þeim lögum né óskráðar meginreglur stjórnssýsluréttar. Hvað varðar vanhæfi sýslumanna vegna aðfarar- eða nauðungarsöllumála og innheimtu opinberra gjalda sem hann hefur til meðferðar á hendur þeim sem á sama tíma er skjólstæðingur hans í greiðsluaðlögunarferli er vandamál út af fyrir sig. Eins og fram kemur hjá sýslumönnum þyrfti að setja reglur um undanþágu frá almennum vanhæfisreglum. Er þá vandséð hvaða reglur sýslumaður skal hafa í heiðri verði hæfi hans véfengt.

Skýrt kemur fram hjá réttarfarsnefnd að ef fela eigi sýslumönnum það verkefni að vera skuldara til aðstoðar í greiðsluaðlögunarferli yrði að gera þá umgjörð með öðrum hætti en gengið er út frá í því frumvarpi sem til meðferðar er nú í þinginu. Slík greiðsluaðlögun yrði að vera í sérögum með öllum þeim nauðsynlegu reglum sem því nýja umhverfi tilheyra en getur ekki verið breyting á nauðasamningakafli gjaldþrotaskiptalaga.